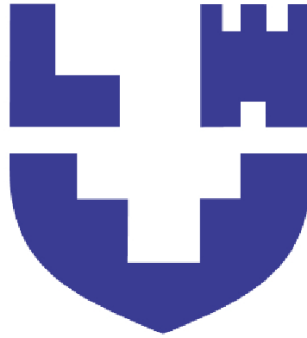

**Міністерство освіти і науки України
Луцький національний технічний університет**

ЖУРНАЛІСТСЬКА ЕТИКА

Методичні вказівки до практичних занять та виконання самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми Медіакомунікації та PR галузі знань 06 Журналістика спеціальності 061 Журналістика денної та заочної форм навчання

ЛУЦЬК 2024

УДК 003. 07-028. (07)

Ж-23

До друку

Голова навчально-методичної ради факультету цифрових освітніх технологій
_____ Г.А.Герасимчук

Затверджено навчально-методичною радою факультету цифрових освітніх та соціальних технологій ЛНТУ, протокол № від 2024 року

Електронна копія друкованого видання передана для внесення в репозитарій ЛНТУ
Директор бібліотеки _____ Н.Поліщук

Рекомендовано до видання на засіданні кафедри кафедри іноземної та української
лфілології ЛНТУ, протокол № від .2024 року.

Зав. кафедри ноземної та української іфілології _____ А.П.Мартинюк

Укладачі: Л.Ю.Тиха, к. філол. н., доцент кафедри іноземної та української лфілології ЛНТУ

Рецензент: Т.В.Николюк, к. філол. н., доцент кафедри іноземної та української лфілології ЛНТУ

Відповідальний за випуск: А.П.Мартинюк, к.пед.н., доц. завідувач кафедри кафедри іноземної та української філології ЛНТУ

Ж- **Журналістська етика** [Текст]: Методичні вказівки до практичних занять та виконання самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми Медіакомунікації та PR галузі знань 06 Журналістика спеціальності 061 Журналістика денної та заочної форм навчання. Луцьк: ЛНТУ, 2024. – 48 с.

Л.Ю.Тиха, 2024

Методичне видання складене відповідно до чинної програми курсу «Журналістська етика» з метою надання методичної допомоги здобувачам під час підготовки до практичних занять та виконання самостійних завдань. Навчально-методичне видання містить методичні вказівки до вивчення теоретичних питань кожного практичного заняття, завдання практичного характеру та комплекс завдань для самоконтролю,

ЗМІСТ

Вступ	4
Змістовий модуль 1. Журналістська етика в законодавчо-правовому контексті	5
Практичне заняття №1	5
Практичне заняття №2.....	8
Практичне заняття №3.....	12
Практичне заняття №4.....	15
Практичне заняття №5.....	18
Змістовий модуль 2 Журналістська етика в соціально-моральному контексті	21
Практичне заняття №6.....	21
Практичне заняття №7.....	24
Практичне заняття №8.....	29
Практичне заняття №9.....	32
Практичне заняття №10.....	36
Перелік питань до іспиту	40
Список використаної літератури	42

Вступ

Мета викладання навчальної дисципліни «Журналістська етика» - дати системні знання демократичних ціннісно-етичних орієнтирів, етичних вимог, закріплених у національних та міжнародних нормативних документах з журналістської етики, сформувані моральні цінності журналістів, виробити навички дотримання професійних етичних вимог, підвищити моральну культуру майбутніх журналістів.

Мета реалізується через виконання таких **завдань**:

Вивчення дисципліни ставить перед собою такі завдання:

- ознайомити студентів з основами журналістської законодавчої бази, що стосується етичної частини роботи журналіста;
- навчити аналізувати типові помилки й порушення журналістської етики, дотримуватися професійних етичних вимог, прав та обов'язків журналіста.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні вміти:

- Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції.
- Оцінювати діяльність колег як носіїв прав і обов'язків членів суспільства, представників громадянського суспільства
- Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень.
- Передбачати реакцію аудиторії на інформаційний продукт чи на інформаційні акції, зважаючи на положення й методи соціально комунікаці

Змістовий модуль 1. Журналістська етика в законодавчо-правовому контексті.

Практичне заняття №1

Тема 1. Поняття та функції журналістської етики. Джерела журналістської етики.

Мета: з'ясувати суть поняття “журналістська етика”, проаналізувати історичні процеси, які вплинули на формування морально-етичних вимог до роботи журналіста..

Питання для обговорення

1. Поняття журналістської етики. Її основні функції.
2. Аналіз основних джерел, в яких викладені морально-етичні принципи журналіста:
 - Всесвітня Хартія свободи преси ООН;
 - Декларація принципів поведінки журналіста,
 - Конституція України

Література: базова [3,6,7,9,10,11,12,14,17,18,20,21,22]

Методичні вказівки

Розглядаючи питання цієї теми, студенти повинні зрозуміти сутність журналістської етики та її значення у професійній діяльності; ознайомитись з основними міжнародними та національними документами, що регулюють етичні стандарти журналістики; навчитися аналізувати морально-етичні норми, порівнювати їх та застосовувати у практичних ситуаціях; сформувати навички критичного мислення у сфері медіа.

Опрацьовуючи перше питання пунктів плану, рекомендується опрацювати такі аспекти:

- Визначення журналістської етики (система моральних норм, принципів і правил, які регулюють професійну діяльність журналіста; етичні засади як частина професійної відповідальності).

- Функції журналістської етики: регулятивна (визначає межі поведінки журналіста); ціннісна (формує стандарти правди, точності, чесності); захисна (допомагає журналісту уникати тиску та маніпуляцій); професійно-ідентифікаційна (формує образ і роль журналіста в суспільстві).
- Основні етичні принципи. Щодо цього питання, то студентам слід звернути увагу на об'єктивність і неупередженість; точність і перевірка інформації; баланс думок і повага до різних позицій; чесність, відсутність маніпуляцій; повага до приватного життя; недопущення мови ворожнечі; відповідальність перед суспільством.
- Також студенти повинні розуміти, як етичні принципи працюють у практичних ситуаціях, тобто взяти до уваги конфлікт між суспільним інтересом і приватністю; робота з чутливими темами; висвітлення війни та кризових ситуацій; робота з неперевіреними джерелами; протистояння пропаганді та фейкам.

Друге питання пунктів плану передбачає детальний розгляд основних джерел, в яких викладені морально-етичні принципи журналіста, зокрема

- *Всесвітня хартія свободи преси (UNESCO / WAN-IFRA)*

Студентам пропонується звернути увагу на такі аспекти, як гарантоване право на свободу слова і свободу поширення інформації; принципи незалежності журналіста; неприпустимість цензури; відповідальне використання свободи преси; заборона пропаганди ненависті та дезінформації.

Для ефективного засвоєння матеріалу студентам варто виписати ключові етичні норми, проаналізувати, як вони співвідносяться з українськими нормативними актами, обговорити приклади, коли свобода преси порушується.

- *Конституція України*

Студенти повинні проаналізувати статті, що стосуються свободи думки і слова (Стаття 34); права на інформацію (Стаття 34); заборони цензури (Стаття 15); поваги до честі, гідності та приватного життя (Статті 3, 28, 32).

- *Декларація принципів поведінки журналіста* (Міжнародна федерація журналістів, IFJ)

Студентам слід вивчити основні принципи:

1. Повага до правди і права суспільства знати правду.
2. Обов'язок перевіряти інформацію.
3. Обов'язок захищати джерела інформації.
4. Незалежність від влади, бізнесу, політичних сил.
5. Відмова від отримання винагороди за публікацію або приховування інформації.
6. Захист прав людини, відсутність дискримінації.
7. Уникнення сенсаційності та маніпуляції.
8. Обов'язок виправляти помилки.

Практична частина

Завдання 1. Оберіть три джерела журналістської етики (наприклад, Законодавство, кодекси професійної етики, норми суспільної моралі). Проаналізуйте їхній вплив на роботу журналіста. Наведіть приклади з практики.

2. Кейсове завдання: Етична дилема Ситуація: *Журналіст отримав доступ до особистої переписки політика, яка може викликати суспільний резонанс.*

- Розв'яжіть цю ситуацію з точки зору журналістської етики.

- Дайте відповіді на такі запитання: що варто опублікувати, а що – ні? Які джерела етичних норм допоможуть ухвалити рішення?

Завдання 3. (додаткове)

Порівняйте принципи Декларації з українським законодавством та Хартією свободи преси.

Подумайте, які принципи найчастіше порушуються в сучасних медіа і чому.

Самостійна робота

Завдання 1 Складіть хронологічну таблицю з основними подіями, які вплинули на становлення журналістської етики у світі (наприклад, поява

перших кодексів, важливі журналістські скандали, створення міжнародних організацій журналістів тощо).

Завдання 2. Порівняйте етичні кодекси журналістів трьох країн (наприклад, України, США та Німеччини). Зверніть увагу на спільні принципи та відмінності. Сформулюйте висновки, чому існують ці відмінності.

Завдання 3. Оберіть три джерела журналістської етики (наприклад: законодавство; кодекси професійної етики; норми суспільної моралі) Проаналізуйте їхній вплив на роботу журналіста. Наведіть приклади з практики. **4. Кейсове завдання** Етична дилема Ситуація: *Журналіст отримав доступ до особистої переписки політика, яка може викликати суспільний резонанс.* Завдання: Розв'яжіть цю ситуацію з точки зору журналістської етики. Поміркуйте над такими запитаннями:

- Що варто опублікувати, а що – ні?
- Які джерела етичних норм допоможуть ухвалити рішення?

Завдання 5. Рольова гра "Редакційна рада"

Уявіть, що ви – члени редакційної ради. До вас надходить скарга на матеріал журналіста, який порушив принцип об'єктивності. Розподіліть ролі (редактор, автор, юрист, представник громадськості) й проведіть "засідання", аби вирішити, як діяти.

Завдання 6. Дослідження. Українські приклади

Знайдіть приклади з української журналістської практики (можна з сайту detector.media, ІМІ, ЗМІН тощо), де порушувались або дотримувались норми журналістської етики. Оцініть, які джерела етичних норм було використано або проігноровано.

Практичне заняття №2

Тема: Етичні та моральні принципи в сучасній журналістиці.

Мета: дослідити поняття етики та моралі як основних принципів існування громадянського суспільства, з'ясувати вплив морально-етичних принципів на якість роботи журналіста.

Питання для обговорення

1. Етичні принципи для журналіста та інших постачальників новин.
2. Етичні принципи для громадських журналістів і споживачів новин.

Література: базова [3,6,7,9,10,11,12,14,17,18,20,21,22]

Методичні вказівки

Готуючись до опрацювання теми, студенти мають зрозуміти роль етики у формуванні якісної журналістики; вивчити ключові моральні орієнтири професійної діяльності журналіста; розуміти відповідальність журналіста перед суспільством; навчитися аналізувати етичні дилеми сучасних медіа.

Варто звернути увагу на такі поняття:

- правда і точність – передавання інформації без перекручень;
- чесність і добросовісність – гідна поведінка, недопущення маніпуляції;
- неупередженість – мінімізація власних упереджень;
- повнота інформації – надання контексту;
- гуманність – недопущення травмування аудиторії або героїв матеріалів;
- повагу до приватності – межа між суспільним інтересом і приватним життям.

При вивченні теми студенти мають проаналізувати вплив соціальних мереж на стандарти журналістики; етичні ризики швидкісного поширення новин (breaking news); відповідальність під час висвітлення війн, катастроф, трагедій; фейки, дезінформацію, пропаганду; вплив комерційних і політичних інтересів на зміст медіа; роль журналіста у захисті демократії.

Наступне питання передбачає, що студенти мають ознайомитись з міжнародними стандартами професійної журналістики, засвоїти базові вимоги до подачі новин; навчитись розрізняти якісний контент і маніпуляцію.

Вивчаючи питання, студенти повинні вивчити такі фундаментальні принципи, як *точність* (інформація має бути перевірена перед публікацією; використання щонайменше двох незалежних джерел), *незалежність* (відсутність впливу політики, бізнесу, влади, недопущення конфлікту

інтересів), *чесність* (заборона прихованої реклами, джинси; прозорість щодо методів збору інформації), *баланс думок* (подання різних точок зору, недопущення однобокості), *гуманність* (не завдавати шкоди героям матеріалу, обережність у висвітленні трагедій, насилля, дітей), *відповідальність* (готовність виправляти помилки; пояснення джерел інформації, якщо це можливо), *захист джерел* (конфіденційність джерел у разі ризику для їхнього життя чи безпеки).

Розгляд наступного питання передбачає розуміння того, що *громадянська журналістика* (citizen journalism) – діяльність пересічних людей, які поширюють інформацію через соцмережі та онлайн-платформи. Сьогодні ці “медіа-актори” мають значний вплив, тому потребують базових етичних норм.

Крім того, варто звернути увагу на основні етичні принципи громадського журналіста:

1. Перевірка інформації (не поширювати непідтверджених фактів; перевіряти першоджерела, розуміти, що репост – форма публікації).
2. Прозорість (чітко зазначати, що інформація – власна думка, а не факт; уникати маніпуляцій)
3. Повага до людської гідності (не публікувати особисті дані без дозволу; не поширювати відео насилля чи приниження).
4. Відсутність мови ворожнечі (уникати дискримінації, стереотипів; перевіряти емоційні пости перед публікацією).
5. Відповідальність перед аудиторією (знати, що публікація впливає на сприйняття подій іншими; виправляти власні помилки).

Розглядаючи питання про етичні принципи для споживачів новин, студенти мають опанувати навички медіаграмотності, зокрема, критично оцінювати джерело інформації; відрізнити факти від суджень; розпізнавати фейкові новини; перевіряти контекст і дату публікації; не поширювати контент без аналізу; уникати інформаційних «бульбашок».

Практична частина

Завдання 1. Аналіз новини.

Оберіть новинний матеріал з інтернету чи газети. Проаналізуйте його на відповідність журналістській етиці: Чи є баланс думок? Чи присутні оціночні судження або мова ворожнечі? Чи вказане джерело інформації?

Завдання 2. Скласти кодекс.

Складіть власний короткий кодекс журналіста (5–7 правил), який, на вашу думку, має дотримуватися кожен працівник медіа.

Завдання 3. Рольова гра.

Проведіть в групі обговорення або міні-дебати на тему: «Чи має журналіст право публікувати матеріал, який порушує приватність, але важливий для суспільства?»

Завдання 4. Творче завдання.

Напишіть есе на тему “Чому журналістика без етики стає небезпечною?”

Самостійна робота

Завдання 1. Есе: “Журналіст як моральний орієнтир суспільства”

Напишіть есе (1–2 сторінки), в якому поміркуйте:

- Чи може журналіст бути носієм моральних цінностей у суспільстві?
- Де межа між особистими переконаннями журналіста та суспільною відповідальністю?

Завдання 2. Аналіз публікації через призму моральних цінностей

Оберіть журналістський матеріал (статтю, інтерв'ю або репортаж) і проаналізуйте його за такими критеріями:

- Які моральні цінності там відображені?
- Чи дотримано поваги до гідності героїв/читача?
- Чи є елементи маніпуляції або упередженості?

Завдання 3. Таблиця моральних дилем

Заповніть таблицю, у якій коротко опишіть 3 реальні або гіпотетичні ситуації з журналістської практики, де виникає моральна дилема. Вкажіть можливі рішення і моральні цінності, які при цьому зачіпаються.

Ситуація	Можливі дії	Моральна цінність	Ризики

--	--	--	--

Завдання 4. Дослідження "Моральні цінності в українській журналістиці"

Підготуйте коротке дослідження (2–3 сторінки), в якому визначте, які моральні цінності найчастіше порушуються/відстоюються в українських медіа; використайте приклади з актуальних матеріалів; зробіть висновки: що це говорить про стан суспільства?

5. Креативне завдання: "Кодекс морального журналіста"

Створіть власний "міні-кодекс" журналіста, який працює у відповідності до моральних цінностей. У кодексі має бути щонайменше 7 пунктів (цінностей або правил).

Завдання 6.

Створіть 3–5 коротких кейсів (міні-ситуацій) і сформулюйте по кожному з них запитання типу: Як вчинити журналісту? Які цінності на кону? Після цього – запропонуйте відповіді або порівняйте їх з Кодексом етики журналіста.

Практичне заняття №3

Тема: Принципи та шляхи контролю за дотриманням журналістської етики у світі.

Мета: визначити, як громадянське суспільство та відповідні інституції на основі прийнятих міжнародних кодексів можуть контролювати дотримання етичних принципів журналістами

Питання для обговорення:

1. "Правила-рекомендації" щодо нормальної діяльності преси" (Данія).

2. Кодекс преси (Принцип публіцистики німецької Ради)

3. "Міжнародні принципи журналістської етики".

4. Декларація американського товариства редакторів газет.

Література: базова [3,6,7,9,10,11,12,14,17,18,20,21,22]

Методичні вказівки

Після опрацювання матеріалу студенти повинні розуміти, які етичні стандарти регулюють діяльність журналістів у світі; знати моделі контролю

за дотриманням журналістської етики; аналізувати, порівнювати та оцінювати ефективність різних систем медіарегулювання; усвідомлювати роль держави, професійних організацій та суспільства у забезпеченні етичних норм медіа.

Студентам варто звернути увагу на такі ключові терміни:

- *медіарегулювання* – державне, професійне та громадське;
- *саморегуляція та співрегуляція медіа*;
- *кодекси журналістської етики*;
- *скарги, омбудсмени, медіарети*;
- *медійна відповідальність*.

3. У межах питання про принципи контролю за дотриманням журналістської етики студентам рекомендовано опрацювати такі міжнародно визнані принципи:

1. *Прозорість* – відкритість медіа до перевірок і суспільного контролю; доступність процедур подання скарг.
2. *Незалежність* – контролюючі органи не повинні залежати від політики, бізнесу або редакцій.
3. *Справедливість та неупередженість* – розгляд скарг на журналістів повинен бути об'єктивним і без зовнішнього тиску.
4. *Професійна відповідальність* – журналісти несуть моральну й інколи правову відповідальність за поширення інформації.
5. *Дотримання міжнародних стандартів прав людини* – свобода слова + заборона дискримінації, мови ворожнечі, порушень приватності.

4. Щодо розгляду питання про шляхи контролю за дотриманням журналістської етики у різних країнах, то варто звернутися до таких моделей:

- Модель державного регулювання (країни з сильними урядовими структурами), куди, зокрема, входять Франція, Німеччина, Норвегія. Характерними рисами є існування державних медіарад, чіткі закони щодо медіа та реклами, санкції за порушення стандартів (штрафи, попередження).

(!)Рекомендація для студентів:

з'ясувати плюси і мінуси державного контролю (захист суспільства vs ризик цензури).

- Модель саморегуляції (Англія, Швеція, Нідерланди, Канада).

Ключовими елементами є професійні ради преси, етичні кодекси, ухвалені самими журналістами, омбудсмени в медіа, механізм добровільного дотримання стандартів.

- Модель співрегуляції (Австралія, Ірландія, Данія). Для цієї моделі характерне поєднання участі держави в законодавчих рамках, професійного контролю журналістських об'єднань, громадського контролю через публічні ради.

Розглядаючи це питання, студентам варто порівняти цю модель з українськими медійними практиками.

- Контроль через громадські організації та аудиторію використовується у країнах з сильним громадянським суспільством (США, Південна Корея, Японія).

Складові такої моделі – це незалежні медіаспостережні центри, фактчекінгові ініціативи, активні споживачі новин, які подають скарги й аналізують ЗМІ онлайн.

Студенти мають розглянути роль соціальних мереж у контролі журналістської етики та роль громадського тиску на медіа у випадках порушень.

Практична частина

Завдання 1. Аналіз ситуації (кейси)

Прочитайте один або кілька реальних чи вигаданих прикладів порушення журналістської етики (можна взяти з рішень Комісії з журналістської етики або з новин). Визначте, які саме принципи були порушені. Хто мав би втрутитися в ситуацію? Яке рішення було б етичним?

Завдання 2. Дослідження механізмів контролю

Підготуйте короткий огляд (презентацію або доповідь) про одну з інституцій або механізмів, що контролюють дотримання етики в медіа, наприклад: Незалежна медійна рада; Комісія з журналістської етики; Національна рада з питань телебачення і радіомовлення; Саморегуляція редакції

Завдання 3. Моніторинг ЗМІ

Протягом 2–3 днів спостерігайте за публікаціями в одному ЗМІ (телебачення, сайт, газета). Завдання: Знайдіть матеріали, де є (або немає)

ознаки дотримання журналістської етики. Оцініть, чи могла б на це звернути увагу якась контрольна інституція.

Самостійна робота

Завдання 1. Есе: “Журналіст як моральний орієнтир суспільства”

Напишіть есе (1–2 сторінки), в якому поміркуйте:

- Чи може журналіст бути носієм моральних цінностей у суспільстві?
- Де межа між особистими переконаннями журналіста та суспільною відповідальністю?

Завдання 2. Аналіз публікації через призму моральних цінностей

Оберіть журналістський матеріал (статтю, інтерв'ю або репортаж) і проаналізуйте його за такими критеріями:

- Які моральні цінності там відображені?
- Чи дотримано поваги до гідності героїв/читача?
- Чи є елементи маніпуляції або упередженості?

Практичне заняття №4

Тема: Журналіст як професіонал: права й обов'язки.

Мета: схарактеризувати основні характертеристики, які визначають фахівця-журналіста

Питання для обговорення

- 1.Професія журналіста як стиль життя.
- 2.Професійні обов'язки журналісти у сфері виготовлення та подання інформації
- 3.Захист професійної діяльності журналіста, відповідальність за порушення прав журналіста..
- 4.Правовий статус журналіста

Література: базова [3,6,7,9,10,11,12,14,17,18,20,21,22]

Методичні вказівки

Опрацьовуючи питання теми, студентам варто розглянути такі пункти, як професійна діяльність журналіста, законодавчі гарантії діяльності журналіста, свобода слова і право на інформацію, професійна

відповідальність, етичні та правові обмеження, межа між правом журналіста і правами громадянина на приватність.

Розглядаючи правовий статус журналіста рекомендовано ознайомитись із

- Конституцією України (право на інформацію, свободу слова, заборона цензури);
- Законом України «Про інформацію»;
- Законом України «Про журналістську діяльність»;
- міжнародними документами (стаття 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, Європейська конвенція з прав людини, резолюції ЮНЕСКО про свободу преси);
- етичними кодексами (Кодекс етики українського журналіста, міжнародні кодекси IFJ, SPJ тощо).

У питанні про забезпечення прав журналіста слід звернути увагу на такі ключові права:

1. Право на збір, отримання та поширення інформації, що передбачає доступ до відкритих джерел, право робити записи, фото- та відеофіксацію (з певними обмеженнями).
2. Право на захист своїх джерел інформації, тобто нерозголошення джерел, якщо це шкодить їхній безпеці.
3. Право на безперешкодну професійну діяльність (заборона цензури, заборона незаконного втручання у роботу журналіста).
4. Право відвідувати місця подій, що означає доступ до заходів органів влади та право бути присутнім на масових подіях.
5. Право на свободу творчої діяльності – незалежність у виборі теми, жанру та методів роботи.
6. Право на безпеку під час виконання професійних обов'язків, тобто охорона під час репортажів у зоні бойових дій, спеціальний статус журналіста в умовах конфлікту.
7. Право на спростування / відповідь у разі порушення прав журналіста

Студентам важливо зрозуміти, що журналіст не лише користується правами, а й має низку обов'язків:

1. Дотримуватись законодавства, що передбачає заборону поширення державної таємниці, нерозголошення персональних даних без підстав.
2. Поширювати правдиву, точну та перевірену інформацію
3. Дотримуватись етичних норм, тобто повага до приватного життя, недопущення дискримінації, мови ворожнечі, чесність щодо методів отримання інформації.

4. Розмежовувати факти й оціночні судження
 5. Не зловживати правами журналіста, а саме: не використовувати посвідчення для отримання привілеїв та не діяти в інтересах політичних чи бізнесових структур.
 6. Виправляти власні помилки
 7. Пам'ятати про відповідальність перед суспільством, адже журналіст працює не на владу чи приватні інтереси, а на громадськість.
- Для закріплення набутих знань студенти можуть підготувати дискусію на запропоновані теми: *Чи має журналіст право ігнорувати приватність заради суспільного інтересу? Де межа свободи слова у професійній журналістиці?*

Практична частина

1. Ситуаційне завдання

Прочитайте ситуацію і визначте, які права або обов'язки журналіста порушені. Ситуація: Журналіст незаконно проник до лікарні для отримання інформації про стан здоров'я відомої особи без її дозволу. Питання: Чи мав журналіст право на такі дії? Яке право особи порушено? Як би мав діяти журналіст згідно з етичними та правовими нормами?

Завдання 2. Рольова гра.

Поділіться на групи: одна – журналісти, інша – представники органів влади. Відтворіть пресконференцію, де журналісти мають ставити незручні запитання. Мета: Відпрацювати вміння дотримуватись професійних обов'язків журналіста, зокрема – принципів об'єктивності, точності та поваги. Відстояти право на доступ до інформації.

Завдання 3. Аналіз Закону.

Опрацюйте фрагмент Закону України «Про інформацію» (або «Про медіа») і визначте:

- Які права журналіста закріплені у цьому документі?
- Які обов'язки зазначені?
- Наведіть приклади з практики, коли ці положення можуть бути застосовані

Самостійна робота

Завдання 1. Складання пам'ятки

Складіть коротку пам'ятку для молодого журналіста: “5 головних прав і 5 обов'язків журналіста” з прикладами кожного пункту.

Завдання 2. Дослідження медіапростору

Проаналізуйте публікацію в новинах або репортажі та визначте:

- Чи дотримався журналіст обов'язку перевіряти інформацію?
- Чи дотримано права особи на приватність?
- Чи є ознаки порушення етичних стандартів?

Практичне заняття №5

Тема: Нормативно-правова база діяльності журналіста

Мета: проаналізувати нормативно-правові документи України, на яких ґрунтується якісна і безпечна робота журналіста.

Питання для обговорення

1. Конституція України.
2. Кримінальний Кодекс України.
3. Закон України “Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів”
4. Закон України “Про телебачення і радіомовлення”
5. Перевірка інформації в Інтернеті.
6. Закон України “Про медіа”
7. Закон України “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”

Література: базова [7,9,10,11,12,14,17,18,20,21,22]

Методичні вказівки

Після опрацювання матеріалу студенти повинні знати основні нормативно-правові акти, які регулюють діяльність журналіста в Україні; розуміти права журналістів та гарантії їхньої діяльності; знати правові обмеження, відповідальність і межі свободи слова; уміти застосовувати законодавчі норми у практичних журналістських ситуаціях; усвідомлювати взаємозв'язок між правом, етикою та професійною відповідальністю.

Працюючи з нормативно-правовою базою діяльності журналістів в Україні, студентам рекомендується звернути увагу на такі блоки:

- *Конституційні засади діяльності журналіста.* Студенти повинні знати ключові положення Конституції України, які стосуються свободи

думки і слова, права на інформацію, заборони цензури, поваги до честі, гідності та приватного життя, гарантій недоторканності людини і захисту її прав при поширенні інформації.

– Основні закони України, що регулюють роботу журналіста. Працюючи над цим питанням, студентам варто детально ознайомитись із такими законами:

1. Закон України “Про інформацію” (визначення інформації та інформаційної діяльності; право журналіста на отримання інформації; відкритість і доступ до інформації; обмеження (державна таємниця, персональні дані тощо).

2. Закон України “Про журналістську діяльність” (правовий статус журналіста, гарантії професійної діяльності, права, обов’язки журналіста, відповідальність за перешкодження діяльності журналіста.

3. Закон України “Про доступ до публічної інформації” (відкритість органів влади, запити на інформацію, строки, порядок та форми доступу).

4. Закон України “Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення” (регулювання діяльності телерадіоорганізацій, контроль за дотриманням законодавства у сфері телебачення та радіо).

5. Закон України “Про медіа” (за потреби – як сучасну рамку для регулювання медійної діяльності) – діяльність медіаорганізацій, реєстрація та статус медіа, вимоги до контенту, відповідальність за дезінформацію та порушення стандартів.

Як відомо, правова база тісно перетинається з етикою. Студентам варто вивчити: Кодекс етики українського журналіста, міжнародні кодекси: IFJ (Міжнародна федерація журналістів), SPJ (Суспільство професійних журналістів, США), принципи саморегуляції медіа.

(!) Особлива увага: етика не замінює закон, але допомагає уникнути правових порушень.

Студент повинен знати, за що журналіст може нести відповідальність: цивільно-правову (наклеп, завдання моральної шкоди); адміністративну (поширення інформації з обмеженим доступом); кримінальну (в окремих випадках: розголошення державної таємниці, пропаганда насильства тощо); професійну (порушення етичних кодексів).

Практична частина

Завдання 1. Тестування знань (Мета – перевірити знання ключових положень законодавства (наприклад, Законів України «Про інформацію», «Про друковані ЗМІ», «Про телебачення і радіомовлення», «Про журналістську діяльність»)).

Створіть або пройдіть короткий тест з питань: Які закони регулюють журналістську діяльність в Україні? Що таке журналістська таємниця? У яких випадках журналіст має право не розкривати джерело інформації?

Завдання 2. Аналіз кейсів.

Опрацюйте конкретну ситуацію з журналістської практики, наприклад: Ситуація: *Журналіста не допустили на відкриту сесію міської ради.*

Дайте відповіді на запитання: – Які нормативно-правові акти порушені? – Як журналіст може захистити свої права?

Завдання 3. Знайти порушення.

Ознайомтесь із фрагментом публікації або відеорепортажу і дайте відповіді на запитання: – Які норми законодавства могли бути порушені під час підготовки матеріалу? – Чи відповідає подана інформація законам про захист честі, гідності, приватного життя?

Самостійна робота

Завдання 1. Робота з документами

Отримайте витяг із Закону України «Про медіа» або іншого акту. Випишіть основні права журналіста. Додайте до кожного приклад з життя або медіапрактики.

Завдання 2. Побудова алгоритму. (Мета: виробити навички застосування закону на практиці (наприклад, оформлення запиту, звернення до омбудсмена чи поліції))

Створіть алгоритм дій журналіста у разі:

- Відмови у доступі до публічної інформації.
- Перешкоджання професійній діяльності.

Змістовий модуль 2. Журналістська етика в соціально-моральному контексті.

Практичне заняття №6

Тема: Журналістська творчість у контексті моральних цінностей людини.

Мета: зсувати спільне та відмінне у поняттях права та етики у контексті моральних цінностей людини

Питання для обговорення

1. Етична позиція та моральна відповідальність журналіста
2. Складники професійної етики у журналістській творчості.
3. Типові порушення етики у журналістській творчості

Література: базова [3,6,7,9,10,11,12,14,17,18,20,21,22]

Методичні вказівки

Вивчаючи питання про етичну позицію та моральну відповідальність журналіста студенти мають сформулювати розуміння того, що журналістська діяльність неможлива без моральних орієнтирів, відповідальності перед аудиторією та суспільством, усвідомити, як етична позиція впливає на якість інформації та довіру до медіа.

Ключовими поняттями теми є: етична позиція, моральна відповідальність, суспільна довіра, професійні стандарти

Під час розгляду матеріалу теми варто звернути увагу на такі ключові тези:

1. Роль журналіста як посередника між фактами та суспільством, зокрема усвідомити, що вибір теми, кута бачення, джерел – це вже етичні рішення.

2. Моральна відповідальність перед аудиторією, яка включає точність інформації, об'єктивність і баланс, відсутність маніпуляцій, відповідальність за можливі наслідки публікацій.

3. Етичні дилеми. Тут варто розглянути приклади оприлюднення чутливих даних, роботи з жертвами травматичних подій, доступ до інформації, отриманої неетичним шляхом.

4. Національні та міжнародні кодекси етики. В межах цього пункту слід обов'язково ознайомитися з кодексом етики українського журналіста, Декларацією принципів поведінки журналістів IFJ

Друге питання теми передбачає, що здобувачі мають засвоїти основні етичні стандарти та принципи, які забезпечують якісну і відповідальну журналістику.

Основними складниками, які забезпечують якість і відповідальність журналістики, вважають:

1. Правдивість і точність, тобто перевірка фактів (fact-checking), коректне використання джерел, відсутність перекручень.
2. Об'єктивність і збалансованість, що включає подання різних точок зору, уникнення упередженості, чітке розмежування фактів та коментарів.
3. Незалежність, що означає відмову від прихованої реклами, уникнення конфлікту інтересів, автономність редакційної політики.
4. Гуманність та повага до особистості передбачає етичну роботу з уразливими групами, дотримання приватності, уникнення вторинної травматизації.
5. Відповідальність за слово, зокрема корекція помилок, усвідомлення впливу повідомлення, відсутність мови ворожнечі.
6. Професійна чесність – заборона плагіату, чесність у зборах інформації, дотримання журналістських стандартів навіть у складних ситуаціях

У межах наступного питання студенти вчать розпізнавати етичні порушення у медіаматеріалах та оцінювати їх вплив на довіру до журналістики.

Як відомо, найпоширеніші порушення, що виявляють у журналістських матеріалах різних жанрових груп – це:

1. Маніпуляція та перекручення фактів, тобто виривання цитат із контексту, перебільшення / драматизація.
2. Прихована реклама (джинса), а саме: публікація матеріалів в інтересах замовника, замовчування інформації через комерційний тиск.
3. Поширення недостовірної інформації – відсутність перевірки джерел, використання чуток, непідтверджених даних
4. Плагіат, зокрема привласнення чужих текстів або ідей, копіювання матеріалів без посилання.
5. Порушення приватності, що передбачає публікацію персональних даних без згоди, зйомку без дозволу в приватних умовах.
6. Мова ворожнечі та дискримінаційний контент, тобто приниження груп людей, стереотипізація, розпалювання ворожнечі.
7. Неетична робота з уразливими групами, що означає інтерв'ювання дітей без дозволу, натиск на людей у стані шоку або горя.

8. Конфлікт інтересів, під яким розуміємо, що журналіст у матеріалі висвітлює діяльність організації, де працюють його родичі, подарунки, фінансовий тиск, лояльність до політичних сил

Практична частина

Завдання 1. Аналіз етичних дилем (ситуаційне завдання)

Прочитайте ситуацію та дайте відповідь: як повинен діяти журналіст з точки зору моралі? Приклад ситуації: *Журналіст отримав ексклюзивне відео з місця аварії, де видно постраждалих. Публікація цього відео гарантує популярність, але може завдати шкоди родичам жертв.* Дайте відповідь на запитання:

- Чи варто публікувати відео?
- Які моральні принципи потрібно врахувати?
- Як поєднати суспільний інтерес і людську гідність?

Завдання 2. Вправа "Етична редакція".

Уявіть, що ви – головний редактор. Вам надійшло 3 журналістських матеріали. Визначте, який із них відповідає журналістській етиці? де є порушення моральних норм? який матеріал варто доопрацювати або відхилити? Матеріали можуть включати приклади сенсацій, маніпуляцій, стереотипів чи поширення неперевіреної інформації.

Завдання 3. Рольова гра "Суд журналістської совісті" (Мета: навчитися аргументувати з точки зору моралі, етики та журналістської відповідальності).

Проведіть умовний «суд» над журналістом, який опублікував матеріал із порушенням етичних стандартів (наприклад, про приватне життя публічної особи). Одна команда – "захист журналіста", інша – "громадськість/етична комісія".

Самостійна робота

Завдання 1. Порівняльний аналіз.

Оберіть два матеріали на одну тему з різних ЗМІ (наприклад, репортаж про протест). Дайте відповідь на запитання:

- У якому журналіст дотримався моральних норм (баланс думок, мова ворожнечі тощо)?
- Де спостерігається етична маніпуляція?

Завдання 2. Написання кодексу честі журналіста.

Створіть власний "Кодекс честі журналіста" – короткий список з 5–7 моральних принципів, якими ви б керувалися у професії. Потім обговоріть у групах в аудиторії і порівняйте з реальним "Кодексом етики українського журналіста".

Завдання 3. Есе або міні-рефлексія.

Напишіть короткий текст на тему: "Межа між правдою і мораллю в журналістиці – де вона для мене?"

Практичне заняття №7

Тема: Журналістика та приватне життя людини.

Мета: схарактеризувати особливості журналістської діяльності під час роботи із населенням

Питання для обговорення:

1. Висвітлення приватного життя публічних осіб ЗМІ, зокрема блогерами, в контексті прав громадян на отримання повної та адекватної інформації про діяльність публічних осіб.

2. Висвітлення приватного життя звичайних людей ЗМІ в контексті права на невтручання у приватне життя.

3. Стандарти зберігання інформації про публічних осіб та звичайних людей у ЗМІ.

Література: базова [3,6,7,9,10,11,12,14,17,18,20,21,22]

Методичні вказівки

Вивчаючи тему, студенти мають сформувати розуміння меж між суспільним інтересом і втручанням у приватне життя; навчитися відрізняти законні журналістські підходи від етичних і правових порушень; ознайомитися зі стандартами захисту приватності у національній та міжнародній журналістиці; розвинути здатність аналізувати матеріали ЗМІ з позиції приватності, етики та права.

Ключові поняття, які студент має опанувати: приватне життя, публічна особа, суспільний інтерес, втручання в приватність, згода на публікацію, конфіденційна інформація, чутливі дані, право на забуття /

видалення інформації, баланс між свободою слова та правом на приватність.

У межах вивчення питання про приватне життя: юридичні та етичні основи студенти мають засвоїти розуміння про

- право людини на приватність є однією з фундаментальних свобод (Європейська конвенція з прав людини, ст. 8);

- журналістика не має права порушувати приватність, крім випадків, коли існує вагомий суспільний інтерес;

- поняття приватності охоплює: сімейне життя, здоров'я, місце проживання, фінансові дані, інтимні стосунки, персональні досьє, переписку та фото.

4. Висвітлення приватного життя публічних осіб. Це питання включає в себе розуміння, хто такі публічні особи (політики; державні службовці; зірки культури й спорту; бізнесмени, що впливають на суспільні процеси; інші особи, відомі широкій аудиторії).

Тут важливо пам'ятати про те, що публічні особи мають звужені межі приватності, **але не втрачають приватного життя повністю.**

Коли ж дозволено висвітлювати приватні аспекти їхнього життя?

Студенти мають чітко відрізнити, що: 1) Суспільний інтерес – дозволено. Йдеться про інформацію, що важлива для демократії і торкається суспільних цінностей, наприклад, корупція, конфлікт інтересів, зловживання владою, приховування реального стану здоров'я, якщо це впливає на виконання обов'язків, неправдиве позиціонування (наприклад, політик пропагує «сімейні цінності», але витрачає бюджетні кошти на приватні розваги); 2) Цікавість публіки – заборонено. Це інформація, яка не має суспільної користі, але задовольняє цікавість, наприклад, чутки про романтичні стосунки, інформація про дітей, родинні конфлікти, деталі побуту, приватних подорожей, фотографії з приватних подій без згоди.

(!) Студенти мають навчитися чітко відрізнити “те, що цікаво людям” від “того, що має суспільне значення”.

Висвітлення приватного життя звичайних людей.

Звичайні люди мають максимально широке право на приватність.

Основні правила, які студенти повинен знати, вивчаючи це питання, – це

1. Журналіст зобов'язаний отримувати згоду на використання знімків, особистих даних, адреси, історій, які можуть ідентифікувати людину.
2. Особлива обережність – щодо людей у стресовому стані (постраждали, свідки трагедій).
3. Заборонено публікувати діагнози, медичні документи, фінансову інформацію, дані про дітей, інтимні подробиці.

Особливої уваги потребує знання роботи з травматичними історіями. Студенти мають засвоїти правила:

- не «полювати на емоції»;
- не ставити агресивних або нав'язливих запитань;
- не знімати людей у стані шоку або горя без дозволу;
- пояснювати, як буде використана інформація.

Питання зберігання та використання приватної інформації в ЗМІ потребує окремого розгляду, бо потрібно розуміти, які дані можна, а які ні зберігати і публікувати без згоди особи, які існують принципи захисту даних у ЗМІ

Отож заборонено зберігати або публікувати без згоди такі дані: адреси, телефони, документи, медичні дані, фото з приватного простору, інформацію про неповнолітніх, дані про судимість, якщо її погашено, інформацію, яка може призвести до шкоди (наприклад, дані про жертву домашнього насильства).

Основні принципи захисту даних у ЗМІ

1. Мінімізація – журналіст зберігає тільки те, що потрібно для матеріалу.
2. Анонімізація – уразливих героїв треба позначати псевдонімами, змінювати голос, обличчя.
3. Згода – чітка, добровільна, інформована.
4. Термін зберігання – редакція не зберігає чутливі дані довше, ніж це потрібно.
5. Право на забуття – людина може попросити медіа видалити стару або шкідливу інформацію, якщо вона не має суспільного значення.

Практична частина

1. Ситуаційний аналіз

Прочитайте ситуацію та дайте відповідь, чи порушено право на приватність. Приклад: *Журналіст опублікував фото політика з родиною під час відпочинку за кордоном, зроблене без їхньої згоди.* Запитання:

- Чи є суспільний інтерес до цієї інформації?
- Чи порушено право на приватне життя?
- Як би ви діяли на місці журналіста?

Завдання 2. Розбір норм законодавства

Опрацюйте фрагменти Закону України «Про інформацію» (ст. 31 – «Інформація про особисте і сімейне життя») та Європейської конвенції з прав людини (ст. 8). Дайте відповідь на такі запитання: Що вважається втручанням у приватне життя? У яких випадках журналіст має право на публікацію такої інформації?

Завдання 3. Рольова вправа "Редакційна нарада" (Мета: Виробити колективне етичне та правове рішення).

Уявіть, що ви працюєте в редакції. Вам пропонують опублікувати інформацію про особисті стосунки відомої людини, отриману зі сторінки в соцмережах. Ролі: Журналісти. Юрист редакції. Представник героїв матеріалу

Завдання 4. Міні-дебати Тема: "Публічна особа не має права на приватність: так чи ні?"

Підготуйте аргументи з точки зору журналістів, правозахисників, юристів та самих публічних осіб.

Самостійна робота

1. Виконайте тестове завдання Етичні аспекти журналістики під час виборів

1. Яким має бути головне завдання журналіста під час виборчої кампанії?
 - а) Сприяти кандидатам, які мають більший шанс на перемогу.
 - б) Активно агітувати за кандидатів, що відповідають його політичним поглядам.
 - в) Забезпечити чесне, об'єктивне та збалансоване висвітлення виборчого процесу.
 - г) Публікувати тільки матеріали, які підкреслюють успіхи влади.

2. Який з цих пунктів є порушенням етики під час виборчої кампанії?

а) Висвітлювати позиції різних кандидатів і надавати їм рівні можливості.

б) Публікувати матеріали на замовлення політичних партій, не позначаючи їх як рекламу чи агітацію.

в) Створювати репортажі про виборчі дебати з об'єктивними коментарями експертів.

г) Розміщувати інтерв'ю з кандидатами в рівному обсязі в одному числі газети.

3. Яка з цих практик суперечить етичним стандартам журналістики під час виборів?

а) Всі кандидати отримують однакову кількість ефіру в новинах.

б) Телевізійний канал показує лише позитивні матеріали про кандидата, якого підтримує його власник.

в) Висвітлення проблем суспільства під час виборів з різних точок зору.

г) Дотримання балансу в поданні матеріалів про кандидатів.

4. Яким чином журналіст може порушити принципи етики під час виборів?

а) Пропагуючи у своїх матеріалах лише одні політичні погляди, не надаючи можливості для альтернативних думок.

б) Беручи участь у виборчих кампаніях кандидатів як агітатор.

в) Об'єктивно висвітлюючи позиції всіх кандидатів без упередженості.

г) Записуючи інтерв'ю з усіма кандидатами та даючи їм рівні можливості.

5. Який етичний принцип порушено, якщо журналіст публікує неправдиву інформацію про одного з кандидатів без перевірки фактів?

а) Принцип незалежності.

б) Принцип поваги до гідності.

в) Принцип чесності та достовірності.

г) Принцип дотримання конфіденційності джерел.

Завдання 2. Порівняльний аналіз публікацій

Оберіть два матеріали з різних ЗМІ, де згадується особисте життя публічної особи. Дайте відповідь на запитання:

- У якому випадку інформація подана коректно?
- Чи була збережена межа між публічним інтересом і приватністю?
- Чи є приклади "жовтої преси"?

Завдання 3. Напишіть інформативно-етичний сценарій

Напишіть короткий журналістський сюжет або новину на тему, пов'язану з особистим життям публічної особи. Але обов'язково дотримуйтесь права на приватність, врахуйте баланс публічного інтересу й етичних меж. Потім обговоріть в аудиторії, чи вдалося зберегти етичність

Практичне заняття №8

Тема: Етика у відносинах «журналіст-влада». Етичні аспекти журналістики під час виборів.

Мета: з'ясувати особливості «стосунків» працівників медіасфери і влади

Питання для обговорення

1. Журналісти і влада: етика взаємовідносин.
2. Специфіка журналістської діяльності під час виборчих процесів

Література: [3,6,7,9,10,11,12,14,17,18,20,21,22]

Методичні рекомендації

Для якісного опанування темою студенти мають усвідомити природу взаємовідносин журналістів і влади, зрозуміти етичні стандарти, що регулюють роботу журналіста під час взаємодії з владними структурами, навчитися аналізувати типові конфлікти інтересів, засвоїти базові правила етичної поведінки журналістів у період виборчих кампаній, розвивати навички критичного аналізу інформації та розпізнавання маніпуляцій.

Природа взаємодії журналіста та влади

Щоб ззасвоїти це питання, студентам слід з'ясувати ролі журналістики в демократичному суспільстві (контроль, інформування, критика, прозорість), поняття «четверта влада» і межі журналістського

впливу, принципи незалежності медіа від влади, етичні ризики співпраці журналіста з державними органами.

Важливо зрозуміти, що журналіст і влада мають несумісні інтереси, тому взаємодія завжди передбачає потенційний конфлікт: влада прагне керувати інформацією; журналіст прагне отримати правду та забезпечити прозорість.

Щоб зрозуміти основні принципи етичної взаємодії журналіста та влади, студенти повинні ознайомитись із такими нормами:

1. Незалежність. Журналіст не має: приймати подарунки, послуги, поїздки за кошти державних структур; використовувати інформацію, надану владою, без перевірки; погоджувати тексти з чиновниками.
2. Баланс і неупередженість. Позиція влади має бути подана, але не переважати інші голоси; потрібно уникати ролі «мегафона» для державних заяв; важливо перевіряти факти, навіть якщо джерело — офіційне.
3. Прозорість. Журналіст не має приховувати джерело цитат, участь у прес-турах за кошти держустанов, можливі конфлікти інтересів.
4. Відокремлення журналістики від пропаганди. Студенти повинні вивчити ознаки пропагандистських матеріалів, різницю між інформацією, PR та політичною рекламою, принципи фактчекінгу в контексті державних повідомлень.

Безперечно, що у відносинах із владою у журналістів виникають певні конфлікти. Тож студенти мають проаналізувати приклад типові етичні конфлікти між журналістами та владою. зокрема тиск на редакцію через рекламні контракти з держпідприємствами; «відкати» за позитивні матеріали про чиновників; спроби влади обмежити доступ до інформації; використання журналістів у політичних кампаніях; маніпуляції під час пресконференцій, брифінгів і пресрелізів.

У межах вивчення цього питання для кращого розуміння причини появи і розвитку конфліктів рекомендовано розглянути кейси, коли влада приховує інформацію (секретність, відмови у наданні даних), подає інформацію вибірково, намагається впливати на заголовки чи формулювання.

Етичні аспекти журналістики під час виборів.

Це особливий період, коли стандарти повинні дотримуватися максимально чітко. Студенти мають опрацювати такі напрямки:

Принципи виборчої журналістики:

1. Рівний доступ кандидатів до медіа (неупереджене висвітлення всіх політичних сил, уникнення дисбалансу на користь влади або окремих партій).
2. Чітке маркування політичної реклами – жодного “джинсового” контенту; прозоре відокремлення реклами від новин).
3. Заборона прихованої агітації. Журналіст не може використовувати епітети або оцінки, що формують позитивний/негативний образ кандидата, подавати упереджені запитання, демонструвати свою політичну позицію.
4. Верифікація інформації. У передвиборчий час зростає кількість фейків, маніпуляцій, чорного PR, емоційних провокацій.

(!)Студенти мають розуміти, що журналіст зобов’язаний перевіряти дані навіть швидше та ретельніше, ніж у звичайний період.

Етика опитувань і соціології

У такі відповідальні періоди необхідно знати, як правильно подавати дані соціопитувань, які ознаки маніпулятивної соціології, як відрізнити справжні результати від псевдорейтингів.

Практична частина

1. Ситуаційне завдання: "Конфлікт інтересів" Ситуація: Журналіст отримав пропозицію від місцевої ради написати позитивний матеріал про діяльність мера в обмін на фінансову підтримку ЗМІ.

Дайте відповідь на запитання: Чи є це етичним? Як має діяти журналіст? Які норми Кодексу етики журналіста тут порушуються?

Завдання 2. Рольова гра: "Пресконференція із владою" (Мета: Провести умовну пресконференцію, де журналісти ставлять гострі, але етично виважені запитання).

Студенти розподіляються на ролі: журналісти, представники місцевої влади, громадські активісти. Оцініть: Чи дотримались журналісти етичних норм? Як реагувала влада? Чи є приклади ухилення від відповіді або тиску?

Завдання 3. Етична оцінка "дружби з владою"

Уявіть, що журналіст особисто знайомий із представником влади. Чи етично: висвітлювати діяльність цієї особи? не повідомляти про особистий зв'язок читачам? ігнорувати критику через лояльність? Дайте аргументовану оцінку кожному випадку.

Завдання 4. Написання звернення до редакції

Напишіть від імені громадянина звернення до редакції, в якому ви висловлюєте занепокоєння тим, що місцеві ЗМІ висвітлюють лише позитивні новини про владу. Яких змін ви очікуєте? Як ви аргументуєте право на об'єктивну інформацію?

Самостійна робота

Завдання 1. Аналіз медіапублікацій

Обрати 1–2 матеріали на тему співпраці ЗМІ з органами влади. Дайте відповідь на запитання:

- Чи зберігається незалежність журналіста?
- Чи є ознаки маніпуляції або замовності?
- Як це впливає на довіру аудиторії?

Завдання 2. Робота з документами

Опрацюйте витяги з Кодексу етики українського журналіста Європейської хартії про свободу преси Дайте відповідь на запитання:

- Які принципи повинні регулювати відносини журналістів із владою?
- Як уникати залежності від політичних структур?

Практичне заняття №9

Тема: Журналістика й дискримінація у ЗМІ.

Мета: схарактеризувати етичні принципи журналіста задля уникнення дискримінації у ЗМІ

Питання для обговорення

1. Дискримінаційні процеси в Україні й світі.
2. Журналіст як «нейтралізатор» дискримінації
3. Дискримінація як одне з порушень стандартів ЗМІ.

4. Запобігання в медіа проявам мови ворожнечі й дискримінації щодо людей з інвалідністю тощо
Література: [3,6,7,9,10,11,12,14,17,18,20,21,22]

Методичні рекомендації

Вивчаючи цю тему, студенти мають зрозуміти сутність дискримінації та мови ворожнечі в медіа, опанувати правила етичного й коректного висвітлення чутливих груп, навчитися аналізувати журналістські матеріали на предмет упереджень і стереотипів, сформувати навички недискримінаційної комунікації, знати професійні стандарти, рекомендації міжнародних організацій (UN, OSCE, IFJ), українські етичні норми.

Ключовими поняттями теми є:

Дискримінація. Будь-яке необґрунтоване обмеження прав чи створення несправедливих умов для певної групи за ознакою інвалідності, статі, віку, раси/етнічності, сексуальної орієнтації, соціального походження, стану здоров'я, релігії, громадянства, соціального статусу (ВПО, біженці, бездомні).

Мова ворожнечі. Комунікація, що принижує, дегуманізує, стигматизує або закликає до ворожості щодо певної групи людей. Журналісти зобов'язані запобігати її поширенню і не ставати її ретрансляторами.

Чутливі групи. Люди з інвалідністю, діти, літні люди, жертви війни, ЛГБТК+, національні меншини, ВПО, жінки, які пережили насильство – усі, чия вразливість посилюється неправильним висвітленням у медіа.

Основні принципи недискримінаційної журналістики.

Принцип точності, в основі якого – уникнення узагальнень, штампів, стереотипів., напр, «інваліди», «психи», «мігранти забирають роботу», «люди з інвалідністю», «люди з психічними захворюваннями», «мігранти працюють у...»

Принцип поваги до людської гідності. Усі герої матеріалу мають бути представлені як особистості, а не «етикетки».

Принцип невторчання у приватність. Для вразливих груп – подвійна обережність, тобто не можна розкривати непотрібні медичні деталі, адресу проживання, інформацію про сім'ю тощо.

Принцип балансу полягає у тому, що потрібно уникати створення хибних образів цілих груп (напр., матеріали про людей з інвалідністю – не лише про «подвиг» чи «страждання», а про звичайні життєві ситуації).

Принцип «не нашкодь». Журналіст не має посилювати стигму, провокувати страх чи негатив.

Особливості висвітлення людей з інвалідністю. Це одна з найпоширеніших тем, де журналісти допускають помилки. Студенти мають засвоїти такі правила, як

Коректна термінологія: «людина з інвалідністю», «людина з порушенням слуху», «людина, яка пересувається на кріслі колісному», а не «інвалід», «з дефектами», «прикутий до візка», «страждає на...».

Уникати драматизації «Він займається спортом/працює/навчається» замість «Він героїчно здолав інвалідність».

У фокусі людина, а не діагноз. Не діагноз визначає особистість.

Повага до автономії: запитувати згоду на зйомку; уникати питань про особисті медичні дані; не робити матеріали «про інвалідність», якщо людина говорить про інше.

Доступність контенту. Студенти мають вивчити роботу зі субтитрами, аудіоописом, інклюзивними форматами.

Мова ворожнечі у ЗМІ: типові прояви. Студенти мають навчитися розпізнавати такі форми:

1. Пряма образа: «Неповноцінні», «інші», «деформовані», «дебіли» тощо.
2. Дегуманізація: «Ці люди – тягар для суспільства», «Мігранти – це загроза».
3. Страхотворення: «Люди з психічними хворобами небезпечні для інших».
4. Узагальнення: «Всі поми – злодії», «Усі бездомні – алкоголіки».
5. Використання стереотипних образів, зокрема зображення людей з інвалідністю лише як «жертв» або «героїв».
6. Образливі порівняння: «Як сліпе кошеня», «глухий, як стіна».

Як журналісту уникати дискримінації: практичні правила

- Перевіряти себе на упередження. Запитати у себе: Чи не узагальнюю я групу людей? Чи не драматизую? Чи не використовую «етикетки»? Чи коректні мої формулювання?

- Використовувати надійні джерела. Залучати експертів: психологів, соціологів, правозахисників, організації людей з інвалідністю.
- Надавати слово представникам групи, а не говорити замість них.
- Контекстуалізувати питанн. Не можна виривати окремі випадки поведінки і приписувати всій групі.
- Оцінювати потенційну шкоду. Чи може матеріал: викликати ненависть? підтримати стереотип? поставити людину під загрозу?

Для кращого роцкміння теми студентам варто вивчити такі джерела:

- Кодекс етики українського журналіста
- Посібники Ради Європи щодо недискримінації
- Рекомендації OSCE/ODIHR щодо мови ворожнечі
- Методички ІМІ щодо коректної подачі чутливих тем
- “Права людей з інвалідністю” – UN Convention
- “Детектор медіа”, “Гендер у деталях” – аналітика щодо мови ворожнечі

Практична частина

Завдання 1.

Оберіть газетну статтю, новину або фрагмент сюжету, у якому можуть бути ознаки дискримінації (за віком, статтю, національністю, релігією тощо). Дайте відповідь на запитання:

- Які висловлювання або формулювання є упередженими?
- Чи є мова ворожнечі або стереотипи?
- Як можна переписати матеріал з урахуванням етичних норм?

2. Ситуаційне завдання: "Редактор vs журналіст". Ситуація: *Журналіст написав статтю про злочин, підкресливши, що підозрюваний — представник певної етнічної групи. Редактор вимагає залишити це в тексті.* Дайте відповідь на запитання:

- Чи доречно вказувати на етнічну приналежність?
- Як має діяти журналіст?
- Чи є це порушенням етичних і правових норм?

Завдання 3. Порівняння заголовків

Оберіть кілька заголовків з різних ЗМІ на одну тему (наприклад, про мігрантів, людей з інвалідністю, жінок у політиці). Дайте відповідь на запитання:

- Чи є заголовки нейтральними?
- Де присутня упередженість або емоційне забарвлення?
- Як змінити заголовок, щоб уникнути дискримінаційного тону?

Завдання 4. Етична редакція: "Зроби текст безпечним" (Мета: замінити некоректні формулювання на нейтральні; дотриматися балансу думок; зберегти інформативність)

Редагуйте фрагмент новини або інтерв'ю, де є дискримінаційні висловлювання або натяки.

Завдання 5. Міні-дебати. Тема для обговорення: "Свобода слова не дає права на дискримінацію в медіа"

Команда "за" – журналісти, які виступають за етичне висвітлення, команда "умовно проти" – представники редакції, які покладаються на "смак аудиторії" або "сенсаційність"

Самостійна робота

Завдання 1. Написання етичного матеріалу

Напишіть короткий журналістський текст (новину або замітку) на соціальну тему, яка стосується вразливих груп населення (люди з інвалідністю, літні люди, нацменшини, ЛГБТ+ тощо). Умова: Уникати стереотипів і мови ворожнечі. Враховувати повагу до гідності героїв матеріалу

Завдання 2. Робота з Кодексом етики журналіста

Знайдіть у Кодексі етики українського журналіста норми, які стосуються недопущення дискримінації. Наведіть приклади порушень. Обговоріть, як редакція має реагувати на такі випадки

Практичне заняття №10

Тема: Журналістська діяльність в екстремальних умовах. Журналістика і війна.

Мета: з'ясувати дотримання етичних норм роботи журналіста в умовах війни в Україні та в умовах глобалізаційних викликів.

Питання для обговорення

1. Журналістська етика в умовах війни
2. Журналістика в умовах глобальних викликів.
3. Етичні принципи роботи журналіста в екстремальних умовах

Література: [3,6,7,9,10,11,12,14,17,18,20,21,22]

Методичні рекомендації

У межах вивчення цієї теми студенти мають зрозуміти особливості роботи журналістів в умовах війни та надзвичайних ситуацій, усвідомити ризики та відповідальність медіа за висвітлення конфліктів, засвоїти основні етичні принципи журналістики під час збройних конфліктів, навчитися аналізувати матеріали, створені в екстремальних умовах, опанувати методи безпечного збору та подачі інформації під час кризових подій.

Ключовими питаннями до вивчення в межах теми є

1. Особливості журналістської роботи в умовах війни. Ризики для життя та здоров'я журналістів, психологічний тиск та травматичні фактори, необхідність оперативності та точності інформації.
2. Етичні принципи журналістики в умовах конфлікту: об'єктивність і баланс, прозорість джерел, уникання пропаганди та маніпуляцій, поважання прав людини та приватності героїв матеріалів.
3. Робота з джерелами та фактчекінг. Перевірка достовірності інформації в умовах інформаційної війни, використання різних джерел для підтвердження фактів, розпізнавання дезінформації та маніпуляцій.
4. Безпека журналіста та інформаційна безпека. Захист персональних даних героїв матеріалу, правила поведінки у зоні бойових дій, технічні засоби захисту та шифрування даних, медіапідготовка та психологічна готовність.
5. Особливості висвітлення війни та конфліктів. Вибір слів та термінів (уникнення мови ворожнечі, неемоційна подача фактів), висвітлення жертв та постраждалих без травматизації, баланс між суспільним інтересом та приватністю.

Працюючи в умовах надзвичайних ситуацій, студенти мають пам'ятати, що

1. Під час збору інформації завжди оцінювати власну безпеку, використовувати надійні джерела, уникати неперевіраних повідомлень і чуток, працювати групами, якщо це можливо.
2. Під час написання матеріалів не перебільшувати події, не драматизувати без потреби, зберігати нейтральний тон, поважати права та гідність усіх учасників конфлікту, уникати детального опису травм і насильства, яке може травмувати аудиторію.
3. Психологічна підготовка та самозахист передбачає розуміння впливу стресу та травматичних сцен на психіку; використання психологічних технік для самозахисту; звертання за підтримкою до колег або спеціалістів у разі потреби.
4. Типові етичні дилеми журналіста під час війни: Чи публікувати кадри загиблих чи постраждалих? Чи використовувати інформацію, отриману від учасників бойових дій, якщо вона може нашкодити іншим? Чи можна під час війни давати власну оцінку подіям, чи залишатися строго фактажним? Як розпізнавати пропаганду і не стати її ретранслятором?

Практична частина

1. Ситуаційне завдання: "Журналіст на фронті" Ситуація: *Ви – журналіст, який висвітлює події з передової. Вам вдалося записати інтерв'ю з військовими, де вони розповідають про стратегічні плани.*

Дайте відповідь на запитання:

- Чи публікуєте ви це?
- Як співвіднести право на інформацію і питання безпеки?
- Що каже про це Закон України «Про інформацію»?

Завдання 2. Аналіз відеосюжету

Перегляньте репортаж українського військового журналіста (наприклад, матеріал з «Суспільне», «ТСН», «Радіо Свобода»).

- Які труднощі видно у процесі зйомки?
- Як дотримано балансу між емоційністю та фактами?
- Чи є приклади самоцензури, цензури або героїзації?

Завдання 3. Написання безпечного репортажу

Напишіть умовний репортаж з гарячої точки (можна вигаданої), уникаючи: розголошення військових таємниць; персональних даних бійців без дозволу; кадрів, що можуть травмувати глядачів (кров, загиблі)

Завдання 4. Вивчення стандартів безпеки

Опрацюйте фрагменти з посібника «Безпека журналістів у зоні конфлікту» (або рекомендацій від «Репортерів без кордонів»). Дайте відповідь на запитання:

- Що обов'язково має бути у спорядженні журналіста?
- Які є правила поведінки в зоні бойових дій? Як діяти у разі поранення чи обстрілу?

Самостійна робота

Завдання 1. Робота з етичними кодексами

Знайдіть у Кодексі етики українського журналіста, а також у Женевських конвенціях норми щодо висвітлення збройних конфліктів. Дайте відповідь на запитання:

- Які дії журналіста можуть вважатися порушенням міжнародного права?
- Як ЗМІ повинні висвітлювати війну з дотриманням етики?

Завдання 2. Есе або міні-рефлексія (Тема: "Бути журналістом на війні – між правдою і виживанням")

Напишіть короткий текст-роздуми про моральні дилеми, які постають перед журналістом у зоні конфлікту

Перелік питань до іспиту

1. Поняття журналістської етики. Її основні функції.
2. Аналіз основних джерел, в яких викладені морально-етичні принципи журналіста:
3. Етичні принципи для журналіста та інших постачальників новин.
4. Етичні принципи для громадських журналістів і споживачів новин.
5. “Правила-рекомендації” щодо нормальної діяльності преси” (Данія).
6. Кодекс преси (Принцип публіцистики німецької Ради)
7. ”Міжнародні принципи журналістської етики”.
8. Декларація американського товариства редакторів газет.
9. Професія журналіста як стиль життя.
10. Професійні обов'язки журналісти у сфері виготовлення та подання інформації
11. Захист професійної діяльності журналіста, відповідальність за порушення прав журналіста..
12. Правовий статус журналіста
13. Конституція України.
14. Кримінальний Кодекс України.
15. Закон України “Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів”
16. Перевірка інформації в Інтернеті.
17. Закон України “Про медіа”
18. Закон України “Про інформацію”
19. Закон України “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”
20. Етична позиція та моральна відповідальність журналіста
21. Складники професійної етики у журналістській творчості.
22. Типові порушення етики у журналістській творчості
23. Висвітлення приватного життя публічних осіб ЗМІ
24. Висвітлення приватного життя звичайних людей ЗМІ в контексті права на невтручання у приватне життя.
25. Стандарти зберігання інформації про публічних осіб та звичайних людей у ЗМІ.
26. Журналісти і влада: етика взаємовідносин.

27. Специфіка журналістської діяльності під час виборчих процесів
28. Дискримінаційні процеси в Україні й світі.
29. Журналіст як «нейтралізатор» дискримінації
30. Дискримінація як одне з порушень стандартів ЗМІ.
31. Запобігання в медіа проявам мови ворожнечі й дискримінації щодо людей з інвалідністю тощо
32. Журналістська етика в умовах війни
33. Журналістика в умовах глобальних викликів.
34. Етичні принципи роботи журналіста в екстремальних умовах.

Рекомендована література

Базова

1. Андрусечко П., Коваленко А. Від Революції Гідності до повномасштабної війни: як журналісти набували досвіду в реальних умовах: практичний посібник/ за загал. ред. В. Іванова. К. : Центр вільної преси, 2024. URL : <https://www.aup.com.ua/book-review/vid-revolyucii-gidnosti-do-povnomassht/>
2. Брезгунова Л. Як міжнародні договори захищають журналістів на війні та як росія їх порушує. *Pressa*. Серпень, 2022. URL: <https://pressassociation.org.ua/ua/yaki-mizhnarodni-dogovori-zahishhayut-zhurnalistiv-na-vijni-ta-yak-rosiya-%D1%97h-porushu%D1%94/>
3. Бурмагін О., Опришко Л. Правові засади професійної діяльності журналіста. Посібник для журналістів. К., 2021. 91 с.
4. Військова журналістика. Український аспект: становлення української військової журналістики; місце військової журналістики у медіапросторі в період воєнного стану; правові підстави діяльності військових журналістів під час воєнних дій / Уклад.: Копотун І.М., Коропатнік І.М., Микитюк М.А., Павлюк О.О., Пасіка С.П., Петков С.В.. Київ: ВД «Професіонал», 2023. 676 с.
5. Дзьомба Н. Права дитини та обов'язки журналіста: юридичне підґрунтя моральних норм журналістики про дітей. Львів, 2019. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/aug/17797/19.pdf>
6. Дяченко В.І. Забезпечення захисту журналістів під час збройних конфліктів нормами міжнародного права. Правова система України й міжнародне право, порівняльне правознавство. *Часопис Київського університету права*. 2023. №3. С.210-214. URL: <file:///home/larysa/%D0%97%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F/987-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-1842-1-10-20240119.pdf>
7. Заволока А. Моральні норми журналіста: професійна етика. *Pressa*. 15.11.2021. URL: <https://pressassociation.org.ua/ua/moralni-normi-zhurnalista-profesijna-etika/>
8. Кодекс етики. Комісія з журналістської етики.. URL: <https://cje.org.ua/ethics-codex/>
9. Кодекс етики українського журналіста. Комісія з журналістської етики.. URL: <https://cst.org.ua/ethics-codex>

10. Кузнецова О.Д. Професійна етика журналіста: посібник. Львів: ПАІС, 2020. 246 с
11. Кузьменко С. Як наблизити свою редакцію та контент до гендерної чутливості. К.: ОБСЄ, 2021. 27 с.
12. Кур'ята Н. Сучасні стандарти професійної журналістики. Моніторинг стандартів. Інститут масової інформації. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/suchasni-standarty-profesijnoyi-zhurnalistyky-i42512>
13. Матеріали Комісії з журналістської етики. (2022 р.) URL: <https://www.facebook.com/cjeua/videos>
14. Полякова Ю.В., Олашин М.М. Нормативно-правові засади міжнародної діяльності журналіста. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2020. №5 (11). С.160-168.
15. Посібник з журналістської етики /Куликов А., Кузьменко Л., Дворовий М., Дуцик Д., Куш Л.. К.: Комісія з журналістської етики, 2023. 129 с.
16. Посібник до навчального курсу щодо безпеки журналістів /Рада Європи; Автор. колектив: А. Вознюк, Б. Калиновський, Н. Камінська, Л. Опришко, В.Плотнікова, О.Процюк, А.Савченко, М.Самофал, А.Сафаров, О.Семенюк, Н. Ярмиш. 2021. 148 с. URL: <https://rm.coe.int/bezpeka-zhurnalistiv-posibnyk-final-print-1-/1680a3f8df>
17. Приступенко Т. Професійні стандарти журналістів як категорія соціальної відповідальності медій в громадянському суспільстві. *European Political and Law Discourse*. Volume 7. Issue 2. 2020. P.292-298. URL: <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2020/2020-7-2/41.pdf>
18. Рекомендації Комісії з журналістської етики щодо словника воєнного часу (30.03.2022 р.). URL: <https://www.facebook.com/cjeua/videos>
19. Роз'яснення про забезпечення гарантій діяльності журналістів. Офіційний сайт омбудсмена України. 12.05.2022. URL: https://www.ombudsman.gov.ua/news_details/rozyasnennya-pro-zabezpechennya-garantij-diyalnosti-zhurnalistiv
20. Старкова Г.В., Яресько К.В., Афанасьєва О.М. Етичні засади діяльності журналіста традиційних і нових медіа.. *Вчені записки ТНУ імені В.І.Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2021. Т.32 (71). №6. Ч.3. С.177-181.
21. Сучасний медіапростір: як це працює. Навчальний посібник. К., 2024. URL : <https://vcentri.com/info-company/suchasnij-mediaprostir-yak-tce-pratcyue-navchalnij-posibnik/>

22. Тимошик М. Стандарти журналістики: поняття, генеза, зміст, практика. *Український інформаційний простір*. 2022. №9. С.30-56.

Допоміжна

1. Брезгунова Л. “Четверта влада” в Україні: міф чи реальність. *Pressa*. 6 січня 2022. URL: <https://pressassociation.org.ua/ua/chetverta-vlada-v-ukra%D1%97ni-mif-chi-realnist/>
2. Гарантії захисту журналістів в умовах воєнних дій. Українська правозахисна група «Січ». 2022. URL: <https://sich-pravo.org/garantiyi-zahystu-zhurnalistiv-ta-chleniv-yihnih-simej-v-umovah-voyennyh-dij/>
3. Гнатівський М.М. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів. 2-ге вид., доповн. Одеса : Фенікс, 2015. 92 с. URL: https://redcross.org.ua/wp-content/uploads/2022/07/%D0%9C%D0%93%D0%9F_%D0%94%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%81%D1%82%D1%96%D0%B2_2-%D0%B3%D0%B5-%D0%B2%D0%B8%D0%B4-%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%81%D0%BD%D1%83%D1%82%D0%BE.pdf
4. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації: Посібник рекомендацій для працівників ЗМІ. К.: «Компанія ВАІТЕ», 2016. 118 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/9/3/254531.pdf>
5. Етичні норми журналістики для ідеального світу. *Ресурсний центр для журналістів-розслідувачів*. 2020. URL: <http://jcenter.com.ua/news/etichni-normi-zhurnalistiki-dlya-idealnogo-svitu>
6. Тиха, Л. Ю., & М'ялковська, Л. М. Мовна організація тексту у жанрі журналістських розслідувань (на матеріалі регіональних інтернетвидань). *Обрії друкарства*. 2024. 2 (16), 109–121. URL: [https://doi.org/10.20535/25221078.2024.2\(16\).319073](https://doi.org/10.20535/25221078.2024.2(16).319073)

Закони і нормативні акти

1. Європейська конвенція про захист прав людини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
2. Закон України Про медіа. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР). 2023. №№47-50. С.120. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
3. Закон України Про інформацію. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1992. № 48. Ст.650). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
4. Закон України Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР). URL: {Назва Закону в редакції Закону [№ 2849-IX від 13.12.2022](#)}.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Закон України Про захист персональних даних: із змінами і доповненнями № 4170-IX від 19.12.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>
6. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Проект «MediaSapiens». URL: <http://osvita.mediasapiens.ua>
2. Національний Темпус-офіс в Україні. URL: <http://tempus.org.ua/uk/wshha-osvita-ta-bolonskvi-proces.html>
3. Офіційний сайт лабораторії психології масової комунікації та медіаосвіти. URL: <http://mediaosvita.org.ua/>
4. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua>.
5. Офіційний сайт ЮНЕСКО. URL: <http://www.unesco.org/>
6. Онлайн курс «Медіаграмотність для освітян» на платформі Prometheus

7. Онлайн курс «Медіаграмотність для громадян» за посиланням <https://irex.mocotms.com/>
8. Онлайн курс «Very Verified: онлайн-курс з медіаграмотності» <https://verified.ed-era.com/ua>

Ж-23 **Журналістська етика** [Текст]: Методичні вказівки до практичних занять та виконання самостійної роботи для

здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми Медіакомунікації та PR галузі знань 06 Журналістика спеціальності 061 Журналістика денної та заочної форм навчання. Луцьк: ЛНТУ, 2024. – 48 с.

Комп'ютерний набір та верстка:

Л.Ю. Тиха

Редактор:

Л.Ю. Тиха

Підписано до друку _____ Формат 60x84/16.
Папір офс. Гарнітура TimesNewRoman.

Ум. друк. арк.1,5. Обл.-вид. арк. .
Тираж 50 прим.

Відділ іміджу та промоції ЛНТУ
43018, м.Луцьк, вул. Львівська, 75
Друк – ВІМ ЛНТУ